

УДК 802

к.п.н., доцент ЩУКІНА Е.І.,
Київський національний університет будівництва і архітектури

СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНЕ НАВЧАННЯ У НЕМОВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Розглядаються проблеми студентоцентрованого навчання у немовних вищих навчальних закладах. Аналізуються ключові положення сучасної парадигми вищої освіти. Надаються методи формування комунікативних компетенцій.

Ключові слова: студентоцентроване навчання; навчання, орієнтоване на вихід; навчання, орієнтоване на результати; загальні компетенції; ключові компетенції; комунікативні компетенції.

Постановка проблеми. Умови сучасного життя, стрімке зростання потоку нових знань, практичне стирання проміжного періоду від отримання нових знань до їх використання змушують інтенсифікувати пошук нових засобів навчання, якісних змін та розвитку освіти.

З набуттям чинності нового Закону України „Про вищу освіту” почався новий етап реформування вітчизняної освітньої системи. Вища школа України масово перейшла на нові освітні стандарти. Сучасна парадигма освіти передбачає перехід до студентоцентрованого підходу, який є основоположним принципом болонських реформ в вищій освіті та зміщує акценти в освітньому процесі з викладання (передачі знань) на навчання (активну освітню діяльність студента).

Студентоцентроване навчання сприятиме формуванню компетенцій, необхідних на ринку праці, що постійно змінюється, та надасть їм можливість бути конкурентноздатними. В основу студентоцентрованого навчання покладено ідею максимального підвищення «вартості» студентів у працедавців, що забезпечує їх ефективну співпрацю з освітянами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням студентоцентрованого підходу у навчанні приділяють велику увагу як вітчизняні, так і зарубіжні вчені (А. А. Мельниченко, Ю. М. Рашкевич, О.І. Шаров, А. Шудло, Дж. Равен та інші).

Мета статті - проаналізувати і обґрунтувати навчальний потенціал студентоцентрованого навчання при викладанні іноземної мови у немовних вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Терміни «студентоцентрована освіта» або «студентоцентроване навчання» з'явилися в

науковому просторі у зв'язку з болонськими перетвореннями системи вітчизняної освіти. Сучасна парадигма вищої освіти передбачає наступні ключові положення:

- Студентоцентроване навчання (student-centered education)
- Навчання, орієнтоване на вихід (output-oriented study programme)
- Компетентнісний підхід в побудові та реалізації навчальних програм (competence-based approach)
- Навчання, орієнтоване на результати (result-based education)

Розглянемо перелічені вище положення більш детально.

Студентоцентроване (student-centered education) навчання розглядається як в контексті побудови, так і реалізації освітніх програм. Сучасна парадигма освіти передбачає перехід до студентоцентрованого підходу, який є основоположним принципом болонських реформ в вищій освіті та зміщує акценти в освітньому процесі з викладання (передачі знань) на навчання (активну освітню діяльність студента). Студент стає центральною фігурою освітнього процесу. Замість пасивного сприйняття та запам'ятовування навчальної інформації студент повинен стати активним учасником процесу, здатним найкращим способом виконувати поставлені завдання. Студент виступає повноправним суб'єктом відносин, бере на себе долю відповідальності за навчання.

Навчання, орієнтоване на вихід (output-oriented study) передбачує формулювання того, що повинен знати, розуміти, бути здатним продемонструвати студент після завершення навчання. Результати навчання можуть відноситися до окремого модуля курсу або до періоду навчання (програми першого, другого чи третього циклів). Результати навчання визначають вимоги до присудження кредиту.

Поняття «компетентнісна освіта» (Competency-Based Education) виникло у США на початку 90-х років ХХ століття як реакція на вимоги бізнесу щодо здатності випускників вищих навчальних закладів інтегруватись в професійне середовище та реагувати на конкретні бізнесові ситуації.

Головною принциповою відмінністю нового підходу був проголошений не традиційний «знанневий», а компетентнісний підхід до розробки програм навчання. Це зрушення означає трансформацію системи вищої освіти у напрямі більшої адаптації до світу праці в довгостроковій перспективі, а також до освоєння освіти впродовж усього життя. Компетентнісний підхід як *методологічна основа* забезпечення цілей, змісту і якості вищої освіти є ключовим інструментом реалізації Болонського процесу та за своєю сутністю є студентоцентрованим. Обов'язковим елементом нових освітніх програм став перелік компетенцій, якими повинні володіти випускники в результаті

засвоєння таких програм. Саме в навчальних програмах важливо забезпечити поєднання і збалансованість розвитку професійної компетентності майбутнього фахівця.

В матеріалах Ради Європи розглядаються два види компетенцій у галузі іноземних мов: загальні компетенції (*General competences*) та комунікативні мовні компетенції (*Communicative language competence*). Загальні компетенції включають: здатність вчитися (*ability to learn*), екзистенціальну компетентність (*existential competence*), декларативні знання (*declarative knowledge*), вміння і навички (*skills and know-how*).

Комунікативна компетенція (*Communicative language competence*), включає: лінгвістичний компонент (*linguistic component - lexical, phonological, syntactical knowledge and skills*), соціолінгвістичний компонент (*sociolinguistic component*), прагматичний компонент (*pragmatic component*).

Складовою болонського пакета освітніх реформ є результати навчання (*learning outcomes*), які розглядаються як сукупність компетенцій, які відображують, що саме студент буде знати, розуміти або буде спроможним зробити після завершення процесу навчання. Знання, розуміння та здібності стають головним підсумком освітнього процесу, а не засоби та методи навчання, що використовує викладач для досягнення цих результатів, відбувається зміщення акцентів з викладача на активну освітню діяльність студента.

Якість сформованості вищезазначених положень знаходиться в повній залежності від автономної діяльності студентів, їх бажання та вміння здобувати та засвоювати додаткову інформацію з мовленнєвого матеріалу, безперервно поширювати сферу своєї компетенції. Спонування студентів до автономної діяльності з формування компетенцій стає можливим за допомогою інноваційних методів та форм навчання : рольових ігор проблемної спрямованості, метода проектів, кейс-метода, мовного портфелю, міждисциплінарного навчання, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, роботі з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов (система мультимедіа), дистанційної технології в навчанні іноземних мов, створення презентацій в програмі PowerPoint, використання Інтернет-ресурсів.

Такі методи дозволяють організувати навчальний процес більш ефективно, допомагають формувати навички критичного мислення, а також вміння працювати як індивідуально, так і в колективі над поставленим завданням, підвищують відповідальність студента за результати навчання та сприяють розвитку ініціативи.

Однак викладач, що використовує ці методи, повинен знати їх недоліки та обмеження та творчо застосовувати різноманітні стратегії. Такий підхід передбачає готовність викладача до постійного навчання та самовдосконалення.

Висновки. Таким чином, узагальнюючи вище викладене, можна стверджувати, що студентоцентризований підхід до навчання у немовних вищих навчальних закладах, безумовно, володіє цілою низкою переваг та розглядається як один з найбільш перспективних. В навчальних програмах важливо забезпечити поєднання і збалансованість застосування вищезазначених ключових положень, що буде сприяти формуванню сучасного фахівця нової генерації.

Література:

1. TUNING: Educational Structures in Europe - [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>
2. Ю. М. Рашкевич «Матеріали Національної команди експертів, проекту ЄС НЕО в Україні»
3. Програма з англійської мови для професійного спілкування (ESP). К.: Ленвіт, 2005 – 119с.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання). К.: Ленвіт, 2003 – 261с.

Аннотація.

В статье рассматриваются проблемы студентоцентрированного обучения в неязыковых высших учебных заведениях. Анализируются ключевые положения современной парадигмы высшего образования. Надаються методи формування комунікативних компетенцій.

Ключевые слова: студентоцентрированное обучение; обучение, ориентированное на выход; обучение, ориентированное на результаты; общие компетенции, ключевые компетенции; коммуникативные компетенции.

Annotation.

The article is concerned with teaching the students of non-linguistic tertiary schools based on student-centered approach. The key issues of the higher education modern paradigm are analyzed. Student-centered teaching methods are distinguished.

Key words: student-centered education; output-oriented study program; result-based education; competence-based approach; general competences; key competence ; communicative competence.